

Periodisme de Dades

Codi: 104991
Crèdits: 6

2025/2026

Titulació	Tipus	Curs
Periodisme	OB	3

Professor/a de contacte

Nom: Santiago Giraldo Luque

Correu electrònic: santiago.giraldo@uab.cat

Equip docent

Alessandro Bernardi

Jordi Badia Perea

Mireia Camacho Corrales

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

L'assignatura es troba en l'àrea de teoria i pràctica de l'periodisme i acompanya l'assignatura de Fonts, Tècniques i Organització de l'Treball Periodístic. Per això exigeix que l'estudiant domine la gestió avançada de les fonts d'informació. Així mateix, l'estudiantat ha de conèixer els principis bàsics de l'escriptura periodística i els gèneres periodístics en diferents formats, així com saber utilitzar diferents eines per a la producció periodística en l'àmbit digital.

Objectius

L'assignatura de periodisme de dades es planteja l'objectiu general de desenvolupar en l'alumnat criteris i habilitats per al món del periodisme de dades a partir de la comprensió i execució de processos vinculats amb la cerca, extracció, l'anàlisi i la visualització de dades.

La assignatura, que realitza una énfasis en la informació oberta, introdueix diferents mètodes d'anàlisi, verificació de la informació i tractament de dades que poden aplicar-se a pràctiques cotidianes del periodisme com al desenvolupament d'històries, la interpretació d'una base de dades, la contextualització de la informació i la presentació interactiva dels gèneres informatius.

Tanmateix, el curs planteja els següents objectius específics:

1. Realitzar una aproximació als conceptes de Big Data, Open Data i Periodisme de Dades com tendències i realitats en la generació de la informació i com un camí per a la generació de valor afegit als processos comunicatius.
2. Capacitar als estudiants en la gestió d'aplicacions de recollida transformació, anàlisi, interpretació i presentació de dades.
3. Otorgar als estudiants eines pràctiques per interpretar bases de dades a partir d'informació estructurada.
4. Orientar les habilitats dels participants cap a la gestió i exploració de bases de dades i informació dins de canals de dades oberts, així com a partir de construccions pròpies de bases de dades.
5. Fomentar en els i les estudiants l'ús d'eines de cerca, recollida, anàlisi i visualització de dades, sota tècniques emprades pels mitjans de comunicació en l'actualitat.

Competències

- Actuar en l'àmbit de coneixement propi avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere.
- Aplicar l'ètica i la deontologia professionals del periodisme, així com l'ordenació jurídica de la informació.
- Buscar, seleccionar i jerarquitzar qualsevol tipus de font i document útil per a l'elaboració de productes comunicatius.
- Demostrar capacitat de lideratge, negociació i treball en equip, així com resolució de problemes.
- Dissenyar els aspectes formals i estètics en mitjans escrits, gràfics, audiovisuals o digitals, i usar tècniques informàtiques per a la representació d'informació mitjançant sistemes infogràfics i documentals.
- Introduir canvis en els mètodes i els processos de l'àmbit de coneixement per donar respostes innovadores a les necessitats i demandes de la societat.
- Que els estudiants hagin desenvolupat les habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
- Transmetre informació periodística en el llenguatge propi de cada un dels mitjans de comunicació, en les seves formes combinades modernes o en suports digitals, i aplicar els gèneres i els diferents procediments periodístics.

Resultats d'aprenentatge

1. Adequar la presentació de les notícies a les necessitats establertes per l'espai redaccional.
2. Analitzar les desigualtats per raó de sexe/gènere i els biaixos de gènere en l'àmbit de coneixement propi.
3. Buscar fonts informatives, seleccionar-les i aplicar-hi criteris de valoració crítica.
4. Buscar, seleccionar i jerarquitzar qualsevol tipus de font i document útil per a l'elaboració de productes comunicatius.
5. Comentar i editar correctament textos o altres produccions mediàtiques relacionades amb la periodística.
6. Comunicar fent un ús no sexista ni discriminatori del llenguatge.
7. Demostrar capacitat de lideratge, negociació i treball en equip, així com resolució de problemes.
8. Descriure el funcionament dels consells de redacció.

9. Elaborar notícies, cròniques i reportatges amb els seus respectius subgèneres.
10. Identificar situacions que necessiten un canvi o millora.
11. Proposar nous mètodes o solucions alternatives fonamentades.
12. Proposar noves maneres de mesurar l'èxit o el fracàs de la implementació de propostes o idees innovadores.
13. Que els estudiants hagin desenvolupat les habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
14. Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
15. Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
16. Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
17. Reconèixer la virtualitat i els límits de la llibertat d'expressió en valorar processos informatius.
18. Tractar els fets informatius en el gènere periodístic més adequat.

Continguts

Unitat 1. La societat de les dades: Introducció a l'assignatura en la que es contextualitza la societat digital i es presenta l'univers econòmic i polític de la societat datificada.

Unitat 2. El Periodisme de Dades: Presentació del concepte, de la història i de la fonamentació del periodisme de dades en les redaccions contemporànies. Al mateix temps, s'aproxima a l'estudiant als processos i rols que intervindran en un projecte de periodisme de dades, així com als nous generadors periodístics associats a les dades.

Unitat 3. Fonts i captura de dades: Presentació de fonts obertes de dades, dels processos d'accés i sol·licituds d'informació pública i lleis de transparència. Inici del procés de cerca, descàrrega i emmagatzematge de diferents tipus de dades (formats).

Unitat 4. Processament i anàlisi de dades: Control d'eines i funcions de limpieza i anàlisi de dades per trobar històries periòdiques en la informació.

Unitat 5. Narrar amb dades: Construcció del guió d'una història periodística a partir de les dades. Què mostra, com mostrar-lo i amb quins recursos i eines?

Unitat 6. Visualització de dades: Presentació d'eines de visualització de dades per a les històries periodístiques a partir de diferents representacions i possibilitats d'interacció.

Unitat 7. Cartografia amb dades: Presentació de diferents eines i possibilitats de representació cartogràfica de la informació per a històries periòdiques basades en dades.

Unitat 8. Verificació de la informació i factcheck: Presentació de mètodes i pràctiques de l'exercici de la verificació d'informació

(*) El calendari detallat amb el contingut de les diferents sessions s'exposarà el dia de presentació de l'assignatura. Es penjarà també al Campus Virtual on l'alumnat podrà trobar la descripció detallada dels exercicis i pràctiques, els diversos materials docents i qualsevol informació necessària per a l'adequat seguiment de l'assignatura. En cas de canvi de modalitat docent per motius de força major segons les autoritats competents, el professorat informarà dels canvis que es produiran en la programació de l'assignatura i en les metodologies docents.

El contingut d'aquesta assignatura serà sensible als aspectes relacionats amb la perspectiva de gènere.

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Sessions teòriques	15	0,6	2, 4, 5, 6, 9, 13, 14, 16
Tipus: Supervisades			
Pràctiques de laboratori	30	1,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18
Tallers pràctics	50	2	1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18
Tipus: Autònomes			
Treball autònom: realització de lectures i seguiment de tutorials	38	1,52	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18

L'estructura de l'assignatura, en la qual es realitzen diferents activitats pràctiques, busca la interiorització de competències relacionades amb els quatre processos involucrats en el periodisme de dades (cerca, extracció, anàlisi i publicació de dades) i, al mateix temps, pretén generar una autoconsciència crítica en l'estudiantat sobre la societat datificada. La seva metodologia és completament pràctica. A través de les activitats de laboratori, dels tallers i de la realització de l'avaluació final, s'avalua tant el component teòric de l'assignatura com l'aplicació pràctica dels continguts estudiats. Així, es pretén avaluar la progressió de l'aprenentatge a partir d'un conjunt de diferents activitats pràctiques.

L'avaluació contínua de l'assignatura, en la qual es realitzen pràctiques contínues, permet fer un seguiment molt precís sobre l'aprenentatge i la progressió de l'estudiant. Així mateix, es treballa de manera progressiva en l'adquisició dels coneixements que, pas a pas, s'incorporen a les pràctiques següents.

L'assignatura de Periodisme de Dades contempla tres tipus o categories d'activitats formatives:

Classes teòriques: sessions en què el professorat de l'assignatura explica els conceptes bàsics relacionats amb el periodisme de dades i amb l'ús dels fulls de càlcul i altres eines de visualització.

Pràctiques de laboratori: treballs individuals o en equip en què es realitzen activitats pràctiques amb un lliurable puntual i amb temps limitat. L'estudiantat ha d'aplicar els coneixements, distribuir el temps i preparar les entregues dins de l'aula i en les hores destinades a la pràctica sota la guia del professorat.

Pràctiques d'aula: treballs individuals o en equip de curta durada realitzats en els grups grans de teoria per comprovar l'adquisició d'habilitats bàsiques relacionades amb l'extracció, neteja i anàlisi de dades.

Elaboració de treballs: desenvolupament d'un projecte de final de curs vinculat a l'aprenentatge basat en reptes (ABR) i que s'explicarà durant el primer dia de classe.

El professorat que imparteixi la docència de l'assignatura pot indicar a l'estudiantat que, per al correcte desenvolupament de la classe i per garantir la bona convivència a l'aula, no es poden utilitzar dispositius electrònics o pantalles mentre duri la classe, excepte quan s'indiqui el contrari per alguna situació docent concreta.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè els alumnes completin les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Examen final i pràctiques de factcheck	20%	1	0,04	1, 3, 5, 6, 8, 9, 13, 14, 15, 16, 17, 18
Pràctiques de laboratori	60%	10	0,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18
Projecte multimèdia	20%	6	0,24	1, 3, 4, 5, 6, 9, 14, 15, 16, 18

Les activitats d'avaluació són:

Activitat A: Pràctica 1, que té un pes del 10% sobre la qualificació final

Activitat B: Pràctica 2, que té un pes del 10% sobre la qualificació final

Activitat C: Pràctica 3, que té un pes del 10% sobre la qualificació final

Activitat D: Pràctica 4, que té un pes del 15% sobre la qualificació final

Activitat E: Pràctica 5, que té un pes del 15% sobre la qualificació final

Activitat F: Examen final i les pràctiques de fact-checking, que tenen un pes del 20% sobre la qualificació final

Activitat G: Projecte multimèdia, que té un pes del 20% sobre la qualificació final

Per poder aprovar l'assignatura, cal obtenir una nota mínima d'aprobat (5,0) en el conjunt de les pràctiques (mitjana ponderada de les activitats A, B, C, D i E) i a l'examen final.

RECUPERACIÓ: En les dues últimes setmanes del curs, l'alumnat que no hagi superat l'assignatura podrà presentar-se a una prova de síntesi de reavaluació que consistirà en un test teòric i un exercici pràctic. La condició obligatòria per poder optar a la recuperació de l'assignatura és haver realitzat, com a mínim, 2/3 del total de les pràctiques del curs (activitats A - G) i haver obtingut una nota mitjana igual o superior a 3,5 (i inferior a 5) com a nota final de l'assignatura.

Avaluació única

Aquesta assignatura no preveu el sistema d'avaluació única.

PLAGI

L'estudiant que dugui a terme qualsevol irregularitat (còpia, plagi, suplantació d'identitat...) obtindrà un 0 en aquesta activitat d'avaluació. En cas que es produeixin diverses irregularitats, la qualificació final de l'assignatura serà 0.

Ús de la Intel·ligència Artificial

En aquesta assignatura es permet l'ús de tecnologies d'Intel·ligència Artificial (IA) com a part integrant del desenvolupament del treball, sempre que el resultat final reflecteixi una contribució significativa de l'alumnat en l'anàlisi i la reflexió personal. L'alumnat ha d'identificar clarament les parts que hagin estat generades amb aquesta tecnologia, especificar les eines utilitzades i incloure una reflexió crítica sobre com aquestes han

influint en el procés i el resultat final de l'activitat. La manca de transparència en l'ús de la IA en aquesta activitat avaluable es considerarà una falta d'honestedat acadèmica i pot comportar una penalització parcial o total en la nota de l'activitat, o sancions més greus en cas de gravetat.

Bibliografia

Abad, Jimena. (2015). Periodismo de datos: informar en la era digital. Entrevista a Florencia Coelho. *Revista Dixit*, 22, 58-62

Alcalde, Ignasi. (2015). *Visualización de la información. De los datos al conocimiento*. Editorial UOC.

Bounegru, Liliana; Chambers, Lucy; Gary, Jonathan. (Eds.). (2020). *The Data Journalism Handbook II. Towards a Critical Data Practice*. European Journalism Centre and Google News Initiative.
<https://datajournalism.com/read/handbook/two>

Bounegru, Liliana; Chambers, Lucy; Gary, Jonathan. (Eds.) (2012). *The Data Journalism Handbook: How Journalists Can Use Data to Improve the News*, O'Reilly Media. <https://datajournalism.com/read/handbook/one>

Bradshaw, Paul. (2017). *Scraping for Journalists. How to grab information from hundreds of sources, put it in data you can interrogate - and still hit deadlines (2nd edition)*. Leanpub

Bradshaw, Paul. (2019). *Finding Stories in Spreadsheets. Recipes for interviewing data - and getting answers*. Leanpub

Bradshaw, Paul; Maseda, Bárbara. (2015). *Periodismo de datos: Un golpe rápido. Cómo entrar, obtener los datos, escabullirse con la noticia... ¡Y asegurarse de que nadie salga herido!* Leanpub.

Bradshaw, Paul; Lee, Maggie; Panuccio, Erika; Aldhous, Peter. (2018). Data scraping for stories. Conversations with Data: #12. <https://datajournalism.com/read/newsletters/data-scraping-for-stories>

Cairo, Alberto. (2017). ¿Visualización de datos: una imagen puede valer más que mil números, pero no siempre más que mil palabras. *El profesional de la información*, 26(6), 1025-1028.

Carlberg, Conrad. (2011). *Análisis estadístico con Excel*. Anaya.

Charte Ojeda, Francisco. (2016). *Excel 2016*. Anaya.

Crucianelli, Sandra. (2013). ¿Qué es el periodismo de datos? *Cuadernos de Periodistas*, 26. APM.
<https://www.cuadernosdeperiodistas.com/que-es-el-periodismo-de-datos/>

De Vega, Javier. (2013). Periodista, pregúntate qué puede hacer una buena Ley de Transparencia por ti, *Fundación Cívica*.
<https://civio.es/tu-derecho-a-saber/2013/06/19/periodista-preguntate-que-puede-hacer-una-buena-ley-de-transpa>

Elías, Carlos. (2015). *Big data y periodismo en la sociedad red*. Síntesis.

Fama, Andrea. (2011). Open data. Data Journalism. Trasparenza e informazione al servizio delle società nell'era digitale. Narccisa.

Ferreras Rodríguez, Eva María. (2013). Aproximación teórica al perfil profesional del Periodista de Datos. *Revista Icono* 14, 11(4), 467-481.

Ferreras Rodríguez, Eva María. (2016). El periodismo de Datos en España. *Estudios sobre el Mensaje Periodístico*, 22(1), 255-272.

Ferrer-Sapena, Antonia; Sánchez-Pérez, Enrique. (2013). Open data, big data: ¿Hacia dónde nos dirigimos? *Anuario ThinkEPI*, 7, 150-156.

- Flores Vivar, Jesús Miguel; Salinas Aguilar, Cecilia. (2014). "El periodismo de datos como especialización en los medios generalistas con presencia en Internet". En: Esteve Ramírez, Francisco; Nieto Hernández, Juan Carlos. (Eds.). *Nuevos retos del Periodismo Especializado*. Editorial Schedas. pp. 241-260.
- Flores Vivar, Jesús Miguel; Carrasco Polaino, Rafael. (2020). "Periodismo de datos y visualización". En: Sotelo González, Joaquín; Martínez Arias, Santiago. (Eds.). *Periodismo y nuevos medios. Perspectivas y retos*. Gedisa.
- Fernández-Rovira Cristina; Giraldo-Luque, Santiago. (2021). *La felicidad privatizada. Monopolios de la información, control social y ficción democrática en el siglo XXI*. Editorial UOC.
- Fernández-Rovira Cristina; Giraldo-Luque, Santiago (Eds.) (2022). *Predictive Technology in Social Media*. CRC Press. Taylor & Francis Group.
- Fernández-Rovira Cristina; Giraldo-Luque, Santiago (2024). *Segrestats per les xarxes. Per què els adolescents d'avui tenen menys temps, menys salut i estan més sols*. Eumo Editorial.
- Giraldo-Luque Santiago; Fernández-Rovira Cristina. (2021) Economy of Attention: Definition and Challenges for the Twenty-First Century. En: Park S.H., Gonzalez-Perez M.A., Floriani D.E. (Eds.). *The Palgrave Handbook of Corporate Sustainability in the Digital Era*. Palgrave Macmillan. pp. 283-305.
- Grassler, Marjorie. (2017). *El rol del periodista de datos en el proceso de los sistemas de gestión y de decisión pública y en la recuperación de la confianza entre el ciudadano y las instituciones públicas*. Tesis doctoral. Programa de Doctorado en Comunicación y Periodismo. Universidad Autónoma de Barcelona.
- Herrero-Solana, V., Rodríguez-Domínguez, A.M. (2015). Periodismo de datos, infografía y visualización de la información: un estudio de El País, El Mundo, Marca y El Correo. *BiD: Textos universitarios de biblioteconomía i documentació*, 34.
- Hidalgo, David; Torres, Fabiola. (2016). *La navaja suiza del reportero. Herramientas de investigación en la era de los datos masivos*. Ojo Público - Consejo de la Prensa Peruana.
- La-Rosa, Leonardo; Sandoval-Martín, Teresa. (2016). La insuficiencia de la Ley de Transparencia para el ejercicio del Periodismo de datos en España. *Revista Latina de Comunicación Social*, 71, 1208-1229
- López-García, Xose; Toural-Bran, Carlos; Rodríguez-Vázquez, Ana Isabel. (2016). Software, estadística y gestión de bases de datos en el perfil del periodista de datos, *El profesional de la información*, 25(2), 286-294.
- Mayer-Schönberger, Viktor; Cukier, Kenneth. (2013). *Big data. La revolución de los datos masivos*. Turner.
- O'Neil, Cathy. (2017). *Armas de destrucción matemática. Cómo el Big Data aumenta la desigualdad y amenaza la democracia*. Capitan Swing.
- Patino, Bruno. (2020). *La civilización de la memoria de pez. Pequeño tratado sobre el mercado de la atención*. Alianza.
- Pérez-Montoro, Mario. (2016). Visualización de información en cibermedios. *Anuario ThinkEPI*, 10.
- Renó, Luciana; Saad, Elizabeth. (2017). Reportaje soportado por el computador: procedimientos y tecnología para el periodismo de datos contemporáneo. *Razón y Palabra*, 21(2_97), 128-141
- Sánchez-Bonvehí, Claudia; Ribera, Mireia. (2014). Visualización de la información en la democratización de los datos: propuestas desde el periodismo y la narratividad. *El profes*
- Tascón, Mario. (2013). Introducción. Big Data. Pasado, presente, futuro. *Telos: Cuadernos de comunicación e innovación*, 95, 47-50.
- Turing, Alan Mathison. (1974). *¿Puede pensar una máquina?* Universidad de Valencia.

Urbano, Patrick. (2019). *Manual de autodefensa jurídica para periodistas. Cómo conocer y ejercer tus derechos*. UOC Editorial.

Varios Autores. (2015). *Manual de periodismo de datos iberoamericano*. HIVOS, International Center for Journalists (ICFJ) y la Escuela de Periodismo de la Universidad Alberto Hurtado de Chile.
<http://manual.periodismodedatos.org/index.php>

Programari

A l'tractar-se d'una assignatura completament pràctica el programari requerit és l'habitual per a la realització de les tasques periodístiques de producció de continguts en diferents formats.

En concret, es requereixen de les següents eines:

Programari d'edició audiovisual: DaVinci Resolve

Programari d'edició d'àudio: Audacity

Programari d'edició de textos: Word o similar

Programari d'anàlisi de dades: Excel o similar

Programari de visualització de dades: Infogram - Datawrapper - Flourish

Programari d'edició multimèdia: Wordpress - Blogger - Wix

La Facultat disposa, així mateix, de càmeres i altres equips per a la correcta realització de les pràctiques periodístiques.

Com que l'assignatura realitzarà sessions pràctiques durant totes les seves activitats es recomana als estudiants (en cas de ser possible) portar sempre el seu ordinador portàtil a les sessions.

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre de 2025. A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través daquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(PLAB) Pràctiques de laboratori	11	Espanyol	primer quadrimestre	matí-mixt
(PLAB) Pràctiques de laboratori	12	Català	primer quadrimestre	matí-mixt
(PLAB) Pràctiques de laboratori	13	Català	primer quadrimestre	matí-mixt
(PLAB) Pràctiques de laboratori	21	Espanyol	primer quadrimestre	matí-mixt
(PLAB) Pràctiques de laboratori	22	Català	primer quadrimestre	matí-mixt
(PLAB) Pràctiques de laboratori	23	Català	primer quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	1	Català/Espanyol	primer quadrimestre	matí-mixt

